

PROGRES ȘI CULTURĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ — SOCIALĂ — LITERARĂ

CUPRINSUL:

- Un cuvânt,
Intâmpinare — — — *Prog. și Cult.*
Nocturnă (poezie) — — — *Nicolae Rusu*
Figuri mureșene:
George Șincai — *Dr. Nicoară și V. Netea*
Rolul educativ al Creștinismului — *Dr. N. Creșu*
SATUL, centrul preocupărilor
sociologice — — — *D. Lazar*
Reforma învățământului primar — *insp. I. Puia*
Două mișcări literare: în Bucovina
și Ardeal — — — *N. Ursu*
Spre desăvârșirea idealului național — *I. Butnariu*
Obidă (poezie) — — — *C. Ștefanu*
O pagină de sbucium — — — *R. Cătarig*
Moment (poezie) — — — *V. Netea*
Autoritatea învățătorului — — — *M. Rotariu*
Documente despre viața
culturală a Românilor din Secuime
protopop Elie Câmpeanu
Înainte de culcare (poezie) — — — *Lucreția M. Runcu*
CĂRȚI: Tinerețe—bătrânețe (a. șara), Considera-
ții despre critică (n.a.) Școala activă și limbele
clasice (n.a.) Cincisprezece zile sub „Imperiul” lui
Hitler. (N. Albu). Ediția definitivă a poeziilor lui
Eminescu. — Partea oficială. — Poșta redacției.

Anul I.

Decembrie 1933

No. 3.

TIPOGRAFIA „ARDELEANA” TG.-MUREȘ
686—1933.

PROGRES SI CULTURĂ

Revista Asociației Învățătorilor din județul Mureș
și Buletinul Oficial al Revizoratului și Comitetului școlar județean

Un cuvânt.

Ajunși la Nr. 3, ne permitem — să ni se ierte această lipsă de modestie — a privi drumul parcurs și a ne jalona pașii spre viitor. Această revistă s'a născut din înălțimea gândurilor și optimismul sincer, cald și temperat al colegilor răspândiți în întinsul înstelat de sate al jud. Mureș.

Fiecare am dorit ca ea să fie un organ care să cuprindă freacă, mișcarea tuturor problemelor spirituale dela noi și din alte țări, să fie sinteza adevărului descoperit și a celui pe cale de a fi descoperit.

Vream să fie o revistă cu prestigiu între publicațiile mai de seamă profesionale și neprofesionale din țară. Deaceia i-am dat un caracter de cu totul integral, cuprinzând cele trei domenii de manifestări spirituale ale vremii; Pedagogia, Sociologia și Literatura. Multiplicând aceste ramuri, ajungem la derivatele lor. Pedagogia; psihologia, pedologia, mnemotehnica ș. a. Sociologia: demografia, etnografia, eugenia și biopolitica.

Literatura: mișcarea literară de după 1920 — cu care an cam sfârșesc toate manualele de istorie literară, scurte prezentări, considerații critice, o schiță, o nuveă, ori cursul sinuos cu mișcări fluide ale unui vers sprinten sau domol. Iată materialul, substanța, din care trebuie să se hrănească revista noastră. Pentru ca să interesezi trebuie să știi a deveni interesant. Viața ne e prinsă par'că în cleștele unei existențe de greoaie con-

strângere care nu ne lasă a ne ridica prin preocupări superioare de ordin spiritual. Și totuși ne-am dovedit că sântem primitorii și răspânditorii generoși prin idealism, a tuturor gândurilor cari prin vârtoșenia lor, vor da vițurozitate neamului nostru. Tocmai acea ră superioritate trebuie s'o afirmăm în spațiul revistei noastre. Cum ar trebui să înțelegem această superioritate a scri-sului nostru? Nimic, decât să fim pe cât e posibil, în actu litate, să fim în curent cu tot ce e nou în dome-niul pe care îl vom explora. De ex. la pedagogie e banal să mai scrii și acum, după 20 de ani de când pedago-gii se ocupă numai de individualism, per onalism, auto-ritatea învățătorului, disciplina în școală, ș. a. Lecții practice? — Aceleași lecții banale după Rein-Her-bart? Cui îi mai trezește interes o astfel de lecție, mai ales publicată? Dacă nouă ca învățători ne repug-nă șab onul lecțiilor după treptele formale Rein-Herbert, ce va zice un neprofesionist? Nu tot așa va fi privită o lecție, executată prin „Metoda Centrelor de interes“ sau „Metoda Decroly,“ ori „Metoda Pieron“ la memorizare.

Iată numai câteva din ideile cari vor da noutate scrisului, vor trezi interes, vor naște pasiune în fiecare din noi.

În baza celei mai scumpe solidarități și frății vă chemăm la muncă, pe oți aceia cari înclinații firești vă în-deamnă la scris, pe toți aceia a căror trăire interioară vă îmbi spre o exteriorizare a gândurilor cari animă viața D-vs, fără deosebire de vârstă, căci sub raportul dinamic al „intelec ualului“ nu există bătrân și tânăr de-cât numai forță.

Avântul și imprudența tinerilor se completează cu realismul și experiența bătrânilor. Fie cea din urmă o necesitate, dar cea dintâi e însăși condiția de viață spre progres al unui neam

Să nu uităm că numai după muncă avem dreptul la odihnă!

Redacția revistei

„PROGRES ȘI CULTURĂ“

Intâmpinare.

În mijlocul frământărilor aride, ce ni le oferă viața de toate zilele, s'ar părea, că acțiunea de propagandă culturală pornită de Asociația scriitorilor români independenți, e lipsită de actualitate. Lumea s'a obicinuit cu preocupările și distracțiile facile, așa că o șezătoare literară, anunțată modest și fără pretenții, n'ar avea ecou în public.

Presupunerea acestora sceptice, vor trebui să fie desmintite în cetatea Târgu-Mureșului, unde și-au propus să între solii scrișului din toate unghiurile țării întregite, la data de 2 Decembrie 1933. Importanța acestei manifestări culturale depășește cadrul obicinuielor prestanțe artistice; nu este un turneu oficial subvenționat, cu program mai mult sau mai puțin substanțial sau o trupă, ce împinsă de dorul afacerilor, colindă țara: Asociația scriitorilor români independenți a pornit la drum să înfrățească legături le spirituale între toate provinciile țării, unind într'un organism tineresc toate talentele scriitorești de pretutindeni.

Se vor împleni deci în programul șezătorii literare ce se va ține la Palatul cultural alături de poezia și proza autorilor consacrați și debuturile localismului creator, simbolizându-se prin aceasta pentru întâiașidată în viața literară a țării noastre unificarea adevărat sufletească.

Frumosul realizat prin scânteia gândirii, nu se leagă de prezentul trecător. El e menit să însuflețească sentimentele nobile de totdeauna, iar creațiunea artistică să îmbie sufletul fiecăruia, pentru a-l primeni și înălța. Nimic deci din zgura intereselor meșchine. Dimpotrivă, gând curat de afirmare a ideii naționale în scris și cuvânt.

Este adevărat că a rămas actuală și pentru zilele noastre faimoasa îndrumare a poetului Leopardi către scriitorul italian: „Să fii convins, că în veacul acesta, făcând bine, vei fi lăduat de foarte puțini, silește-te să pui toată grija în interesul acestor puțini, lăsând altora plăcerea să fie covârșiți de laudele multămii“. Vânătoarea după interesele materiale trezesc aparențe stranii. Cărturarii parcă s'au împuținat și iubitorii de artă adevărată sunt ra-

ri. Tocmai aceștia însă trebuie să găsiți și întăriți în credințele lor prin asemenea manifestații culturale.

De aceia inițiativa generoasă luată de scriitorii români independenți în fruntea cărora activează cu succes reputatul președinte al asociației d. Romulus Dianu, a fost salutată cu entuziasm în centrele culturale: Brașov, Sibiu, Oradea și Timișoara. Lăsând la o parte ori ce considerații de ordin personal, cetatea Târgu-Mureșului își deschide porțile inimii, întâmpinând cu dragoste și sete după cultură pe oaspeții scriitori, cărora le urează un: „Bine ați venit!”

„Progres și Cultură“.

Nocturnă.

*Cerul e tivit cu arnici —
gândaci mici*

*a plouat seara,
cântă 'n ierburi primăvara,
cântec pentru viorele.*

*Din ghitare vegetale
greerii curg cânt de zale,
picură argint din stele
umblă duhurile rele.*

*Cu flori negre
prinse 'n iie
noaptea ca o vrăjitoare
a 'nceput să se coboare.*

*Un ceas a bătut rar nouă
tăind liniștea în două.*

*Sfârșe uleiul 'n stele
hohotesc în noapte iele.*

*La fereastra unei case
ursitoare s'au strâns șase.*

NICULAE RUSU

Figuri mureșene.**II.****George Șincai**

Tovarășul de studii și de gânduri al lui Petru Maior, a avut o viață mai tristă și un destin mai tragic decât acesta din urmă. În timp ce viața lui Petru Maior s'a depănat calmă și rodnică, o viață de savant, aceea a idealistului și nefericitului său prieten a fost o viață de continuă agitație, de suferință, de umiliri. O viață de pribegie, o viață eminesciană. Aceaș nenorocită soartă a urmărit cu înverșunare și mărețea sa operă. Nici până în ziua de azi încă nu s'a publicat în întregime strălucita sa carte, zenitul idealului său, „Cronica Românilor“. Dar din cauza acestei vieți amare și excepționale, contemporanii lui George Șincai ne-au lăsat mai multe mărturii și isvoare asupra acestui sbuciumat. Mai adăugăm apoi la aceasta și funcția de director al școalelor din Ardeal și vom înțelege de ce biografia lui George Șincai deși mai tristă, este totuș mai limpede și mai precisă decât a lui Petru Maior. A avut și norocul de a găsi un biograf din aceeaș structură sufletească cu el, Al.-Papiu Ilarian. Acesta și-a alcătuit din „viața, opera și ideile lui George Șincai“ discursul său de recepțiune, cu care a fost primit în sânul Academiei Române . . . Asupra anului nașterii lui George Șincai există o ușoară bănuială. Se dă ca dată a nașterii lui ziua de 28 Februarie 1754, dar apoi această dată este răsturnată de însemnările de mai târziu al lui George Șincai, care fixează ca an al nașterii fără a mai cuprinde ziua și luna, anul 1753. Locul nașterii este satul Samsud (azi Șincai) din județul Mureș, unde un pios semn comemorativ amintește românilor originea învățatului școalei ardelenene. Numele părinților Ioan și Ana. George Șincai era de origină nobilă, din țara Oltului și anume din Șinca Veche, județul Făgăraș. În decursul vieții sale, cu ocazia relațiilor cu cârmuirea ardelenă, el a arătat adesea originea sa nobiliară. Tatăl lui Gheorghe Șincai a ținut să îndrume de timpuriu pe fiul său

spre o instrucțiune serioasă, care în acel timp se făcea numai în limbi streine, de aceea îl vedem pe micul Șincai cercetând mai întâi școala ungurească din Săbed (satul de lângă Târgu-Mureș). Dar neîmpăcându-se cu mediul de aici, se întoarce la Șamșud, unde urmează școala sătească mai departe. Sfârșind puțina învățătură din sat, George Șincai ajunge elev la școala reformatilor din Tg.-Mureș, la anul 1766. Aici o învățat limba maghiară și a început învățarea limbei latine. A stat doi ani. Iși continuă apoi studiile la Cluj la seminarul „Iosefin“, unde se înscrie la 1768. Voește acum să învețe limba germană. Se înscrie, deci, la 1772 la liceul Piaristilor din Bistrița-săsească. Deși român și începător în limbile streine, totuș George Șincai a fost pretutindeni un elev strălucit, ajungând mereu premiant. Se frământa în el adânc și îndrăsneala lui inteligență, apriga voință de muncă, și dârza lui mândrie de „valach“. La 20 de ani George Șincai era socotit atâta de învățat, încât episcopul Grigore Maior îl socotește vrednic de a fi profesor la Blaj. Aici intră în mânăstire unde rămâne un an. În anul următor, 1774, episcopul pomenit, bun cunoscător de oameni și de inteligențe, dându-și seama de posibilitățile intelectuale ale lui George Șincai, îl trimite împreună cu pe Petru Maior la Roma, în *institutul de propaganda fide*. Iată cum descrie Al. Papiu-Ilarian intrarea lui George Șincai în Roma: „La 1774 intră Șincai în cetatea eternă. Văzu columna lui Traian și se inspiră de Geniul Daciei și al Romei. El fusese trimis în Roma Papiilor, și se întoarce răpit de Roma lui Romulus și a lui Traian.“ A stat în Roma cinci ani. Doi ani a învățat filosofia, și apoi trei ani teologia. Scopul pentru care fusese trimis la Roma era atins. Luase în 1779 doctoratul în filosofie și teologie. Blajul putea fi mulțumit. Dar alături de acest scop școlar, și oarecum oficial, George Șincai își impusese un ideal măreț și genial, de astă dată personal și național. Voia să ajungă istoricul neamului românesc. Lucru greu și spinos pentru acea vreme. Cei cinci ani trăiți la Roma nu i-a petrecut George Șincai în obișnuite și obligatorii studii școlare. El a cutreerat bibliotecile cele vechi și interesante, în care dormeau, uitate, atâtea documente privitoare la obârșia și viața neamului nostru. A răscolit actele vechi de prin arhivele

inchise, și a aflat pentru neamul său lumină și adevăr strălucitor. În acești cinci ani de îndârjită muncă, George Șincai intrase în relații prietenoase cu mulți savanți italieni, dela care și-a procurat interesante și prețioase informații și documente asupra istoriei, noastre. Se cuvine să însemnăm aici numele aceluia care l-a ajutat să deschidă multe uși, numele cardinalului Ștefan Borgia (citat de Al. Papiu Ilarian) căruia neamul nostru trebuie să-i poarte mare recunoștință. Acest protector al lui George Șincai, Ștefan Borgia, l-a ajutat să cerceteze multe locuri interesante, care altfel i-ar fi rămas necunoscute și neștiute. George Șincai făcuse foarte bună impresie la Roma, deaceia îl vedem bine primit și privit cu simpatie în cercurile de acolo. Avea voie să citească orice fel de carte, ceea ce unui student teolog nu-i era permis, și i-se dăruisese chiar și doi însoțitori, care să-l conducă ori și unde ar fi pofțit. După terminarea studiilor tinereii români pleacă spre casă. George Șincai este oprit la Viena din dorința bătrânei împărătese Maria Terezia, și intră în institutul Sft. Barbara, al cărui director era bunul său prieten și tovarăș Samuel Micu Klein. Aici rămâne George Șincai un an. În acest timp reface și întărește cartea prietenului său, pe care o publică apoi împreună sub titlul de „Elementa linguae Daco-Romanae” la anul 1780. Dar în afară de această lucrare, George Șincai începe opera sa monumentală, „Cronica românilor”. Pentru atingerea acestei ținte, cea mai înaltă a vieții lui, George Șincai lucrează și aici după metoda întrebuintată la Roma. Cercetează biblioteci și muzee, scotocește arhivele și deschide relații cu savanții aflători aici. Dela acești savanți, pe care biograful lui Șincai îi numește, obține el multe documente justificative ale istoriei noastre. Al. Papiu Ilarian numește între altele și o diplomă dată de Mihai Viteazul. Dela Viena George Șincai vine în Ardeal, unde în 1782 este numit, după dorința împăratului Iosif II, ca director al școlilor. În această funcțiune își dovedește, el, marele său talent de organizator, de om de școală și de român. A înființat 300 de școli. Dăm după un articol al Dlui Traian Popa (Soc. de mâine) numele unor școli înființate de George Șincai în actualul județ Mureș: Erneul mare, Mădărășul de Câmpie, Medșfalău. Nirășteu. Șamșudul de câmpie, Șeulia și Sângeor-

gul de Mureș. După un alt articol al Dlui Zenovie Păclișanu, (Transilvania) mai găsim două școli înființate de Șincai în părțile noastre: Milașul Mare și Reghin. George Șincai a fost un director harnic. A cutreerat satele în dese inspecții școlare, organizând și sfătuind pretutindeni. Tărănimea, pentru care are în „Cronica“ sa cuvinte atât de triste și de duioase, el se străduia să o facă energică și pricepută, pentru a se putea scutura de robia nedreaptă și crudă. El, ca istoric, cunoaștea menirea poporului român, aici, la porțile Europei, și deacea s'a străduit cu hărnicie să lumineze acest popor. El a fost, ca director, omul vremurilor democratice, pe care le propovăduia bunul său protector Iosif II, năzuindu-se pentru ridicarea și întărirea poporului. O mai voia aceasta ca român, care-și dădea seama de eforturile și drumurile pe care trebuie să le străbată neamul său, pentru a se putea ridica și acționa ca factor politic. Era pe vremea când, în Ardeal, cele trei națiuni conlocuitoare, Ungurii, Sașii și Secuții își hotărâseră dominația lor politică și administrativă, asupra și socotind națiunea română, ca națiune „tolerată“. — George Șincai a dus o luptă îndârjită împotriva acestei atitudini nedrepte, arătând, pe bază de documente istorice, rolul dominant pe care îl are națiunea română. Pe baza acestei dominații, istorice și numerice, George Șincai pretindea drepturi și lumină pentru poporul său. A fost cea mai fierbinte dorință a trudnicei sale vieți. Sufletul lui era plin de revoltă, împotriva acestei nedreptăți istorice, căreia el îi dedică în „Cronica“ sa glas mustător și țipăt amarnic spre trezire și îndreptare. În special se ridică George Șincai împotriva nobilimii maghiare din Ardeal, mai toată de origine românească, dar prin trecerea la confesiunile calvină și catolică, maghiarizată și maghiarizatoare. Acești renegați s'au dovedit a fi în cursul vremii mai unghuri chiar decât unghurii, și au asuprit cu mai multă asprime și cruzime poporul din sânul căruia se ridicaseră. Din familiile nobile atacate cu violență de Șincai, două mai au și astăzi urmași în județul nostru. Baronul Kemény dela Brancovenesti și Teleky de lângă Tg.-Mureș. Strămoșii acestor baroni au fost de origine curat românească, dar de dragul situațiilor și averilor oferite, s'au făcut maghiari. Veșnică rușine lor, și urmașilor lor !...

George Șincai a luptat cu îndârjire și cu entuziasm și împotriva bisericii papale, care s'a pus în slujba ideilor politice maghiare și a avut o atitudine desaprobatore față de trecerea unei părți a românilor ardeleni la biserica Romei. Văzuse clar necesitățile și idealurile istorice ale națiunii sale, care toate cereau imperios despărțirea de unguri. În cele trei sute de școli înființate de el, Șincai a răspândit manuale școlare — primele — cu caractere latine, în care limba românească strălucia în toată splendoarea ei. În toate aceste manuale — aspru cenzurate — Șincai a strecurat cu meșteșug ideile și năzuințele sale, ca să pătrundă — adânc în sufletul poporului. Mari năcazuri a îndurat din lipsa unui corp didactic energetic și priceput, căci pe aceia vreme dascălii dela biserici erau și învățători. George Șincai îi îndeamnă la muncă harnică și românească, cerând guvernului ca pe cei neascultători, să nu-i scutească de poverile de care erau scutiți preoții și învățătorii. El cunoscuse în streinătate școli și culturi strălucite, și ardea de dorința ca și neamul său să propășiască pe căile luminii și ale civilizației. Pentru izbânda năzuințelor sale George Șincai venise în conflict cu multe fețe bisericesti, și în special cu episcopul Ion Bob. Acest episcop era un om uricios și cu puțină învățătură. Era un dușman al inteligenței deosebite și al spiritului liberal de care erau pătrunși învățații școlii ardeleni. Un dușman personal al acestora. Din acest motiv Petru Maior, George Șincai și Samuil Micu-Klein, părăsesc mănăstirea și călugăria la anul 1784. Dar pe când Maior retras la Reghin, iar Micu-Klein la Buda scapă de urgisirea dușmănosului episcop, George Șincai rămâne mereu în contact cu el, atrăgând asupra lui toată puterea de ură a răutăciosului Bob. Șincai nu era spiritul supus și ascultător care plăcea lui Bob. El era inzestrat cu o inteligență aleasă, cu o cultură superioară și cu un idealism sublim, încât în mintea lui nu încăpea idea unei plecări sub Bob. Mai intervin apoi și cererile lui Șincai pentru unele locuințe în favorul învățătorilor. Conflictul era deschis și Bob s'a dovedit cu această ocazie un suflet mic, un om neînțelegător și un rău român. El a început acțiunea pentru înlăturarea lui George Șincai din directoratul școlilor. Și vom vedea că spre nenorocirea neamului românesc, isbuteste. Odată cu

moartea protectorul său, Iosif II, poziția lui Șincai începe a se clătina. Nobilimea maghiară în mâinile căreia era guvernarea ardeleană, nu vedea cu ochi buni pe marele român George Șincai. Episcopul Bob a slujit deci cu hărnicie planurile dușmănoase ale Stăpânirii. În urma mai multor reclamații înaintate de episcop, George Șincai este suspendat din postul său la 1794, închis și cu un proces mizerabil înscenat. Episcopul Bob a spălat în acest proces toate rufele murdare din viața lui Șincai, exagerase toate slăbiciunile omenești ale acestuia, încât judecătorii îl scoaseră din postul său pentru totdeauna. Spiritul rău al episcopului triumfase. Astfel inteligența cea mai vie și mai activă a românilor din acele vremuri, inteligența creatoare, omul cel mai chemat pentru a organiza și a conduce o puternică mișcare culturală, omul cu atât de strălucite calități intelectuale, românul cu atât de mare inimă, era înlăturat pentru a potoli răutatea unui episcop dubios! Ce mare lovitură primise școala românească! George Șincai rămase pe drumuri. El în loc să-și adune avere întemeia-se școli, scria cărți de școală, aduna documente și scria mereu la opera sa. Acumse afla în cea mai neagră mizerie. Ajunse se vagabond.

Cu ajutorul prietenilor săi George Șincai pleacă în 1796 la Viena, unde stăruie să fie numit din nou director. Cerere zadarnică. Șincai atunci se întoarce obosit și amărât, și intră, în 1797, la contele Daniil Vass, ca pedagog al copiilor acestuia, unde a stat 6 ani. În acest timp a lucrat mereu, a lucrat cu hărnicie și entuziasm la opera sa, marea „Cronică a Românilor și a altor neamuri.“ Se vede că a trăit aici mulțumit, și a putut lucra în liniște, căci iată ce zice el despre timpul petrecut în familia lui Vass: „De nu mi-ar fi stat familia aceasta într'ajutor, eu cu ajutorul românilor mei în veci n'aș fi scris cronica aceasta, ba doar aș fi și părjolit-o de mult; atâta m'au năcăjit românii dela care am așteptat ajutor“. E sigur că aici a lucrat George Șincai cea mai mare parte din cronica sa. În 1803 terminând instrucția tinerilor Vass, vine la Oradea unde păstorea ca episcop prietenul său, Ignație Dorobanțiu.

Din Oradea plecă la Buda, unde lucra amicul său Samuil Micu Klein. Aici cunoaște Șincai pe marii istorici ai

neamului unguresc în frunte cu Engel, cu care se împrietenii studiind multe chestiuni împreună. Complectează mereu „Cronica“, sperând că va putea să o tipărească degrabă. Șincai nu bănuia pe atunci ce soartă va urmări pe „fătul“ său cum o numea el. La 1805 tipări din nou „*Elementa linguae Daco-Romanae*“. Această carte a fost cea dintâi gramatică românească, și ea a deschis drumul celorlalte gramatici apărute mai târziu în Principate și Ardeal. Tot în Buda începe el și publicarea unor părți din „Cronică“, sub titlul de „Istoria Românilor“ la sfârșitul calendarului pe 1807, 1808, și 1809. În acest an George Șincai pleacă din Buda, și se duce la foștii săi elevi Vass, la Șinca comitatul Abani, din Ungaria. Aici lucrează mereu la opera sa, timp de doi ani. Simțind că îmbătrânește, George Șincai lucra cu multă râvnă, dorind să isprăvească această carte. După doi ani pleacă din nou la Oradea și de acolo spre Blaj. E cea mai tristă epocă din viața nefericită a lui George Șincai. Sărac, lipsit de un adăpost, bătrân fără familie, pribeag, a purtat prin toate părțile umbrite tezaurul idealului său, „Cronica“, în desagi. Această vestită „Cronică“, a încercat să o tipărească, deaceia o și transcrisese în latinește. Dar cenzura maghiară se exprimă astfel despre marea operă: „Cartea e vrednică de foc, iar autorul de spânzurătoare“. Această piedecă îl întristă foarte mult pe Șincai, care se întoarce din nou la elevii săi, unde muri la 2 Noembrie 1816. Chinuitul Șincai s'a stins, dar opera sa a rămas să pătimească mai departe. Trecând din mână, în mână, în diferite copii, „Cronica“ se tipări abia în anul 1852, cu concursul lui Grigore Ghica-Vodă din Moldova, sub suptavegherea lui August Treboniu-Laurian.

„Cronica“ lui George Șincai e o lucrare vastă, care întrece toate încercările de istorie românească scrise până atunci. În aceasta stă marele merit și mândra strălucire a lui George Șincai. El e cel dintâi istoric al românilor de pretutindeni, cuprinzând în cartea sa întreaga viață românească, cu toată evoluția ei și cu toată năzuința ei spre viitor. Pentru a se putea înțelege îndrăsneța muncă închinată de George Șincai acestei opere, e destul să-i citez titlul:

„Hronica Românilor și a mai multor neamuri, încât au fost ele așa de amestecate cu Românii, cât lucrurile, întâm-

plărilor și faptele unora fără de ale altora nu se pot scrie pe înțeles, *după mai multe mii de autori, în cursul de 34 de ani culeasă.* Ah, dacă această carte ar fi putut apare în vremea lui Șincai, și încă scrisă în limba latină, ce sgomot ar fi făcut ea în lumea savanților Europei! Dar nenorocul a făcut ca cea mai înflăcărată carte a istoriei noastre, să apară abia după ce neamul românesc pornise în pas vijelios spre realizarea idealurilor sale. Incheiem aceste pagini cu cuvintele lui Ion Heliade Rădulescu, care a numit pe George Șincai „unul dintre cei mai mari Români, martir al românismului.“

Dr. E. Nicoară și V. Netea.

Conceptia despre viață a Creștinismului. Rolul educativ al creștinismului.*)

BCU Cluj / Centr. (Continuare) library Cluj

În această privință noua religie, aduce un principiu care stă în cel mai evident contrast cu idealurile lumii vechi. Aceasta fixa scopul vieții — zice Paulsen — în perfectă dezvoltare a forțelor naturale și a talentelor înăscute în om și punerea lor în serviciul vieții actuale și a plăcerilor ei. Creștinismul pune drept țintă a vieții un ideal diametral opus acestuia; „Nu desăvârșirea ci mortificarea omului natural și a instinctelor sale: omul are nevoie de o nouă naștere de sus în jos: ridicarea până la Dumnezeu — Tatăl nostru comun — se face prin renunțarea la viața cărnii și prin omorârea în noi a tot ce împiedică drumul liber al sufletului către Dumnezeu.

„Cine va semăna după carne, va secera desfrâu“ — zice Apostolul Pavel — și în altă parte adaugă: Viața cea nouă este moartea celei vechi; prin spirit vor fi omorâte faptele trupului (Rom. VIII. 13).

În fața morții, omul vechiu se cutremură, moartea turbură liniștea și amărește clipele scurte ale vieții atât elenului cât și iudeului; pentru creștini, moartea-i un bine, căci ea deschide sufle-

*) N. R. Acest articol face parte din vol. „Istoria Pedagogie“ ce va aparține în curând.

tului porțile vieții veșnice. Deaici urma pentru lumea veche ca o necesitate firească desvoltarea și punerea în valoare a forțelor intelectuale prin cultură și filozofie. Creștinismul primitiv fără a privi cu dispreț sau a condamna cultura în sine, găsește purificarea vieții în faptele de voință ; în uciderea în noi a instinctelor, care împiedecă drumul liber al spiritului și care îi taie aripile spre a nu se putea înălța până la Cer.

„Unde este înțeleptul — zice Pavel către Corinteni — unde este cărturarul veacului acestuia ? Oare n'a făcut'o Dumnezeu ne-bună înțelepciunea veacului acestuia ? Creștinismul n'a câștigat marea victorie a îndreptării lumii prin știință și filozofie. În sărăcie și în înfățișarea săraciei cu duhul, El a învins lumea prin crearea unei vieți morale purificate prin credință. Nu frumosul nici utilul, ci moralul este factorul hotărâtor — criteriul — pentru a precierea valorii vieții. Creștinismul nu e adversar nici al științei nici al artei ; dar știința și arta păgână creaseră o lume plină de păcate, lipsită de idealuri superioare și preocupată numai de plăceri și de năzuinți josnice. Virtuțile lor chiar, sunt pentru creștini viții strălucite — splendida vitia — căci neavând virtutea izvorul în credința în Dumnezeu, devine mijloc de mândrie pentru cel ce o săvârșește și de umilință pentru ceilalți oameni.

Știința ca și arta sunt izvoare de înălțare ale vieții: creștinismul a cunoscut valoarea lor ; dar le-a măsurat importanța după acelaș criteriu etic.

Izvorul credinței și a științei au stat la îndemâna creștinului, totdeauna. Pentru creștini natura e opera lui Dumnezeu, pusă la dispoziția lui s'o cunoască, s'o cucerească și să și-o facă folo-sitoare și cu aceasta știința e o necesitate de viață pentru fiecare, cu alte vorbe ea are un fundament religios, e o datorie morală pentru fiecare. Câtă vreme creștinul vede în natură revelația lui Dumnezeu însuși, știința și arta sunt de obârșie divină, credința în Dumnezeu și admirația operii sale pot fi deci izvoare de idealuri și pot promova înflorirea științei și a artei.

Prin aceasta creștinismul înobilează munca și face din ea mijloc din preamărirea lui Dumnezeu, iar stăpânirea de bunuri câștigată prin muncă, mijloace pentru opera de afirmare morală a fiecăruia prin ajutoare semenilor săi.

Cu drept cuvânt Förster zice :

„Ceia-ce face din creștinism cel mai mare eveniment al istoriei educației este că el, cel dintâi a pus în legătură, adâncul sufletului cu toate sferile de treburi și de munci ale omului. El a slăvit ca un mijloc de a se ridica până la libertate ceea ce până atunci nu păruse decât o robie și apăsare, a știut să arate în supunere o desrobire de egosim“.

În faptele cele mai umile și cele mai respingătoare a arătat un mijloc de a se exercita și ridica până la biruința de sine, la răbdare și la credință: a făcut pe om — continuă acelaș pedagog — să-și de a seama de ceea ce era în adâncul lui, năzuința spre Dumnezeu, și i-a arătat apoi în toate suferințele lumii acesteia, calea pentru ajungerea la acest Dumnezeu.

Apoi, legând pe om de datoria și munca lui, și în om ceea ce are el mai adânc, creștinismul a dat tuturor motive puternice să lucreze și să slujească. Sunt inspirații cari lipsesc omului modern, care alimentându-se ca și cei vechi din idealuri necreștine, merg pe drumul lumii vechi. Ceea ce deosebește pe Maria de Marta — zice acelaș autor — nu e că ea trăește pentru contemplație în loc să trăiască pentru muncă, ci că vedenia credinței sale îi aduce pentru munca ei puteri supra-omenești și proaspete. Maria va muncii mai bine pentru că a găsit pentru munca ei un imbold care nu depinde nici de răsplata și nici de natura sarcinei pe care i-o impun împrejurările; ea pornește din credință.

Școala este pentru creștinism fica bisericii și la umbra acesteia și în spiritul ei școala devine prin creștinism îndrumătoarea vieții spre mântuirea fiecaruia. Cultura provocă o înflorire a arhitecturii, și a muzicii, iar aprofundarea spiritului încălzit de credință în înțelegerea marelui opere a Creatorului dă naștere unei poezii mai înalte, mai pătrunzătoare, mai subtile.

Fără elementul creștin, nu pot fi înțeleși — zice cu multă dreptate Schulz — nici Schakespeare, nici Goethe și nici Schiller, iar fără căldura credinții creștine, n'ar fi existat nici „Paradisul pierdut și nici, „Divina Comedie“. Concepția creștină despre viață oferă aspecte noi problemelor de viață și implicit și celor de educație. Ea însă îngăduie dezvoltarea științelor și a artelor, făcând din purificarea morală și din credința în Dumnezeu piatra fundamentală a vieții, școala cea nouă va fi școala credinții și a virtuții, care va înfățișa ca model de urmat viața și suferința Mântuitorului Christos.

La lumina creștinismului, educația devine o necesitate de viață și e în datoria nu numai a bisericii conducătoare ci și a unei biserici viia credincioșilor, ca să poarte grija sufletului semenului său — din iubirea creștină ce trebuie să-l încălzească și să îndrumeze. Fiecare episcop și preot ca și fiecare creștin e un pedagog — luminat de figura blândului Isus și încălziți de doctrina și viața Lui.

Școala creștină, e școala înfrățirii și a muncii; școala idealurilor etice trăite și practicate, este școala ce vrea să facă din oameni o familie mare condusă de Dumnezeu, pe care-l chemăm în rugăciunile noastre, „tatăl nostru“ și în care toți suntem și trebuie să fim frați. Școala creștină e școala libertății, care nu tinde să țină pe om spus legii, ci vrea să-l facă să lucreze liber, stimulând forțele ascunse ale sufletului și înclinările tainice și adânc spre libertate: „Și veți cunoaște adevărul și el vă va libera pe voi“ — E școala unde sunt chemați toți să se lumineze indiferent de poziție socială, vârstă și sex și unde nu se urmărește decât o unică țintă: sfințenia vieții și găsirea mijloacelor de a pregăti o viață demnă de om și vrednică de jertfa adusă pentru noi de Isus Christos.

„Instruiți de acest Stăpân perfect-zice un apologet al veac. III., trăim sub privirea Lui, veșnic îndreptată asupra noastră, nu în felul celor ce tremură sub ochii unui stăpân omenească, căci înțelepciunea Lui nu înfricoșează și legea lui nu umilește... Ea dirijează nu numai actele ci și gândurile.“

Creștinismul e școala unde se cultivă omul, fiindcă cultura și educația sunt mijloace să-l înalțe până la Creatorul său. Creștinismul a pus pentru prima oară în formă lapidară principiul egalității dintre oameni și al demnității omenești, care e tot așa de vrednică de stimă și la rob ca și la stăpân. A ridicat problema democrației sub scutul religiei, făcând din iubirea de oameni o dogmă și din ajutorarea lor o datorie. Zăgazurile claselor el le-a rupt mai întâi și faptul că un sclav, cum a fost Calixt și alții au ajuns în fruntea bisericii creștine la începutul fondării ei, e cea mai elocventă dovadă a sincerității principiilor sale.

În sublimitatea principiilor, a concepției despre viață și în exemplul dat de Isus Christos și de urmașii lui, a stat tăria creștinismului, forța lui educatoare și de cucerire a spiritelor. Numai așa ne putem explica curajul lui Tertullian care sub inspirația ce izvora din înțelegerea forțelor morale ale legii creștine, putea scrie

fără frică: Noi suntem de eri și umplem cetățile voastre, palatele voastre, câmpiile, municipiile, curiile, senatul, forul... Nu vă vom lăsa decât templele... Și cu aceeași încredere și azi, tineretul, ca și orice vârstă pot găsi în creștinismul acelor veacuri, forța necesară refacerii sufletului și a înureptării lui pe calea adevăratei înțelegeri a vieții.

La capătul acestei cărări vor găsi figura blândă și vecinic luminoasă a Mântuitorului care privind la fiecare din noi, ne dă drept pildă nu numai învățătura Sa, dar și suferința și biruința Sa.

Aceste considerațiuni au făcut pe G. Boissier să scrie la finele marelui sale opuscul: *Religion romane* (pag. 397).

Creștinismul fu singura religie care dădu o satisfacție deplină tuturor necesităților confuze pe care le încerca omenirea și pe care religiunile vechi nu le satisfăceau decât pe jumătate.

Aci, unitatea lui Dumnezeu e întreagă. El o acceptă fără compromis și fără reticență. El privește morala ca inseparabilă de religie, mai mult ca religia însăși. El dă toată libertatea rugăciunii și comandă ca cel ce se roagă, să-și mișce inima, nu buzele, el n'are inițiative secrete rezervate numai unui număr restrâns de credincioși. nimic ascuns, nimic care să fie relevat numai la anumite persoane; el descopere și învață toate misterele la toți credincioșii... Acest învățământ, dat gratuit nu consistă din discuții subtile și din ipoteze ingenioase ci din dogme precise. Pentru prima oară toate problemele cari pot turbura mințile omenești, capătă soluție formală și definitivă. Variațiilor și incertitudinilor sectelor filozofice, creștinismul e gata să opună ferma exactitate a doctrinei sale.

Aceleași considerațiuni pot face și azi din această învățătură temelia vieții omenești și salvatoarea dela o sigură destrămare a societății actuale.

Dr. Nicolae Crețu.

Ediția definitivă a poeziilor lui Eminescu.

După o muncă încordată, migăloasă și obositoare(?) de patru ani, d. prof. Const. Botez a adus o uriașă contribuție literaturii noastre prin îngrijirea ediției monumentale a poeziilor lui Eminescu. După ediția Ibrăileanu, care a vrut ca să fie o complectare a poeziilor lui Eminescu editate de Ion Scurtu, Titu Maiorescu, înalta inițiativă și sârguință a d. C. Botez — omul îndrăgostit în opera poetică a lui Eminescu — dăruie bibliografiei românești monumentala ediție „definitivă“ a versurilor celui mai mare poet național.

(nica.)

Satul, centrul preocupărilor sociologice Contemporane.

- (în Apus și la noi)

Pe planul preocupărilor mai noi în materie de organizare culturală temeinică a națiunii, revine satul, care după J. J. Rousseau „este țara“. Problema a fost pe larg desbătută în anii din urmă în discuții pure, și uneori a fost atinsă în programele politice de partid, dar problema rămâne să fie soluționată.

Paralel cu sgomotul discuțiilor sterile și a programelor gălăgioase, care repede au ajuns în cartioanele arhivelor, *Institutul Social Român*, condus de Dl. prof. Universitar *Gusti*, a întreprins cercetări serioase cu grupe de studenți inițiați în aceste „explorațiuni“ ale sufletului săteanului nostru. Astfel, s'au făcut, în șir, până acuma monografiile a 5 sate, alese din diferite ținuturi ale țării. În general din cercetările amănunțite și sistematice ce s'au făcut până în prezent, printre alte multe concluzii utile, s'a ajuns la constatarea, că procesul de orășenizare, ce pare multora singura înbrâncire către civilizație și cultură a lumii satelor, nu este natural. El a avut curs liber în statele din apusul Europei, și vom vedea mai jos tragedia populației orășenizate în statele industriale.

Orășenizarea satelor și mai ales exodul țăranilor la orașe, a făcut în apus ca să dispară întreaga creațiune spirituală (folklorul), bogată în virtuți native. De aceea, astăzi, când nu te îndeamnă numai curiozitatea științifică, ci și o imperioasă grijă socială, ca să studiezi viața satelor, cu toată aparatul necesară, este greu să cercetezi. Asemănatu s'au aceste expediții cu adevărate cercetări geologice, și cu drept cuvânt.

La noi în țară, procesul de orășenizare abia este la început, *din fericire*. Subliniez „din fericire“, cu riscul de a fi privit ca un retrograd sau reacționar.

Și iată explicația: în apus, unde curba progresului a atins culmi amețitoare, în toate domeniile, dar mai cu seamă în domeniul economic, a intervenit în anii din urmă aspra criză, ce a avut în domeniul social acel efect groaznic, *șomajul*. Proletariatul ce-și găsisse mai înainte cel puțin de lucru, dacă nu deplină drep-

tate, a ajuns în stare de a nu-și mai putea întrebuința mâna de lucru.

Stăpânirile, grăbite întru îndreptarea anormalului, au în cer-
cat diferite expediente, neputând însă curma din rădăcină răul ;
oricât au căutat să găsească o deslegare economică a situației,
prin aranjamente interne sau externe, soluția salvatoare întârzie.

Evident, că suprapopularea orașelor s'a datorit dezvoltării co-
losale ale *industriilor*. (Ar părea paradoxal ; dezvoltarea industriei
se știe, că a îndepărtat brațul de muncă ; dar să nu se uite că
standarul de viață crescând, s'au născut o puzderie de industrii in-
termediare, cari într'o bună măsură au absorbit brațele disponi-
bile.) Sociologii au studiat mai obiectiv situația, și i-au găsit și
remediul optim, fiind natural și deci, salvator. Acest remediu îl
constitue organizarea satelor pe baze pur rurale. Viăstarele capa-
bile ale satelor să rămână în sat, să nu treacă în orașe pentruca
prin viața ștearsă dela periferia lor, să dispară. În acest scop
s'au înființat *școlii rurale superioare*, având a însurii și a educa
elementele poporului, *pentru el*, păstrând caracterul rural, regional
al sufletului fiecăruia. În ce privește viața economică, bine orga-
nizată cum este, ridică viața satului la un nivel demn de invidiat*
Actualul guvern din Germania își are înscris în programul său poli-
tic în curajarea vieții satelor prin acelaș fel de școale.

Să ne privim, deci în oglinda Apusului și de astă-dată. De
o industrie mare, covârșitoare, la noi în țară, nu putem vorbi.
Cu toate acestea, păstrând proporțiile, putem afirma, că o bună
parte din populația satelor noastre, este atrasă în întreprinderile
dela orașe. Dar ceea ce a oferit un plasament sigur elementelor
mai răsărite smulse satelor noastre, a fost statul cu întreaga lui
biurocrație. Acest proces pasager, a ajuns la saturație. Astfel, in-
contestabil că pe drept se vorbește de un proletariat intelectual,
care neîntârziat trebuie canalizat.

Statul s'a sezizat, în ultimul moment, și a luat măsuri de
îndreptare a răului, de-ființând un număr apreciabil de școli se-
cundare. În locul acestora se preconizează înființarea școalelor ru-
rale superioare.

* * *

Organizarea conștientă a vieții spirituale a satului, se impu-

*) Este un nim cunoscut progresul și foloasele practice uimitoare ale
ocoperății în Danemarca.

ne în prima linie. Acest rol îl are în largă măsură școala. Dar nu trebuie să neglijăm, că prima instituție de cultură până în trecutul apropiat, a fost biserica. Credem de o datorie a amintii, spune *Dl. Em. Bucuța*, că toată viața noastră, vrând nevrând, cu tot raționalismul epocii de acum, este pătrunsă de spiritul bisericii. Biserica pășește, conștientă de sacriul ei rol pământesc, cu mai multă energie, la convertirea și înobilarea sufletelor, tulburate de curentele efemere ce o impresoară.

Procesul curent nu mai poate dura. „În oraș trăim artificial și cosmopolit. Orașul a fost un magnet de atracție al străinilor, în el cuibărește raționalismul, care înstrăinează felul nostru de a gândi. Orașul este oportunist, capcană dialectică, satul este sinceritatea. Satul generează viața, o acumulează în mănunchiul tradiției, orașul este finalitatea vieții etnice“.

„*Noi, Românii, am trăit ca națiunii prin sat*“.

„*Tolstoi, Mistral. J. J. Rousseau, și-au trăit cele mai frumoase clipe din viață în sat.*“**)

Prin cultivarea vieții proprii a satelor în mod conștient ținând cont de binefacerile civilizației descoperite de geniul uman, vom ajunge la crearea specificului nostru național, cu care vom contribui la îmbogățirea patrimoniului spiritual al umanității

David Lazar

** Din conferința dlui Gh. Mugur, ținută la Fundația Carol I. București în ziua de 9 Oct. 1933.

Reforma învățământului primar.

(Continuare)

2. Recensământul, înscrierea și frecvența.

Continuând cu analiza dispozițiilor, cuprinse în noul proiect de lege al învățământului primar, constatăm că în ce privește recensământul, înscrierea elevilor și frecvența, în general se mențin dispozițiile legii actuale, cu excepțiunea precizărilor privitoare la vacanțele regionale și calendarele școlare amintite în numărul trecut al acestei reviste.

În legătură cu cele cuprinse în proiect, am propus On. Minister următoarele modificări :

Art. 14. La reecensământul școlar să fie obligați a da ajutor directorului, toți învățătorii școlii, pentru că, în special în comunele mai mari, directorul fiind prea ocupat, va face un lucru superficial.

Art. 22. Anul școlar, la sate, să dureze dela 1 Sept.— cu începerea cursurilor la 15 Sept. — până la 1, sau cel mult până la 15 Iunie, fiind știut, că în luna Iunie, din cauza muncilor agricole, frecvența este totdeauna foarte slabă.

Art. 33. Proiectul dispune ca amenzile pronunțate să se încaseze de către percepător sau încasatorul comunal „fără întârziere“. Noi cerem ca în locul acestui termen vag să se fixeze unul precis (de ex. 15 zile).

3. Inițierea și întreținerea școlilor primare.

În general se mențin dispozițiile legii actuale.

Art. 46. dispune să se inițieze școli în fiecare sat, unde sunt cel puțin 30 copii în vârstă, iar unde se găsește un număr mai mic de copii mai departe de 3 Km. de școală și în localitățile cu populația împrăștiată se poate iniția o școală cu învățători ambulanti.

Art. 47. La stabilirea numărului de posturi se socotesc 40 elevi de fiecare învățător, la cursul inferior, iar la clasele V—VII. câte 35 elevi. E bine.

Nu ne putem împăca însă cu ușa ce se lasă deschisă pentru abuzuri când se continuă cu următoarele: „În mod excepțional, până la îndeplinirea nevoilor reale ale învățământului, se pot primi și mai mulți școlari de clasă“.

Aici am propus complectarea articolului cu următoarele: „Numărul lor nu poate însă trece de 60 în cursul inferior și de 40 în cel superior.

Art. 51. cuprinde dispozițiuni sănătoase privitoare la numirea și demiterea directorilor. „Postul de director sau directoare — spune proiectul — se încredințează învățătorului sau învățătoarei de gradul cel mai înalt“... „Dacă în timpul funcționării se constată că directorii nu dovedesc aptitudini îndeplătore, sau se abat dela îndatoriri, ei pot să fie demisi din direcție în urma unui raport motivat al inspectorului școl. și cu avizul inspectorului general primar.“

Ni se pare nedreptă și totodată dăunătoare și școalei, dispoziția ca funcția de director să înceteze la 30 de ani de serviciu în învățământ. Cerem Onor. Minister, ca directorii vrednici să fie menținuți în posturi până la eșirea la pensie, fiind și acest titlu o slabă recompensă pentru cei cari s'au sacrificat neprecupețit pe altarul școalei.

Art. 53—63. cuprind dispozițiuni asemănătoare sau identice celor din legea actuală, privitoare la întreținerea școalelor și construirea de localuri.

4. Școala de copii mici.

Această școală se organizează și va funcționa ca și până acum.

5. Școala primară

Școala primară va avea ca și până acum 7 clase. Cursul elementar cu cl. I.—IV. și cursul superior cu cl. V.—VII.

În ce privește programa analitică, stăm în fața unei modificări însemnate.

Conform Art. 79. cunoștințele ce se predau în cursul elementar se concentrează organic și se predau unitar în *programul minimal* în următoarele grupe :

a) Cunoașterea mediul natural și social local (încadrat în cunoașterea generală a vieții Națiunii și a Statului potrivit cu puterea de înțelegere a copilului).

b) Limba română ;

c) Matematica ;

d) Educația fizică și estetică.

Programul e alcătuit din două părți :

a) Programul minimal și b) Programul regional.

Programul minimal se alcătuește de Consiliul școlar central (la Minister), cel regional, de Consiliile școlare regionale (pentru noi, în Cluj).

Consiliul corpului didactic al școalei potrivește programul regional după împrejurările deosebite ale localității.

Deși intențiunile și principiile, cari stau la baza acestor inovații sunt corecte, ne temem totuși, că prin aceasta se va periclita unitatea necesară la clădirea spiritului național unitar al viitorilor cetățeni.

Cursul superior va fi ca și până acum, de 3 tipuri : agricol,

gospodăresc, industrial și comercial.

Și aici programa este minimală, adică aceeași pentru toate școalele de acelaș caracter, apoi aceasta se completează cu un program suplimentar, după localitate și regiune.

Art. 95. cuprinde cea mai însemnată inovație, de care ne bucurăm cu toată sinceritatea și anume, ca la școalele cu 1 și 2 învățători, înscrierea elevilor în cl. I. să se facă numai din 2 și 2 ani, primindu-se atunci contingentul unit al celor în vârstă de 7 și 8 ani. În felul acesta în cursul elementar ar exista într'un an numai clasele I. și III., iar în anul următor, clasele II. și IV.

Acest sistem se aplică în școlile primare săsești din Ardeal de mai multe decenii, cu cele mai bune rezultate, căci învățătorii conducând numai pe jumătate atâtea clase, ca după sistemul vechiu, se vor putea ocupa cu aceasta, direct, în încă odată atâta timp.

Suntem de părere ca acest sistem să se introducă și la școalele cu 3 învățători, iar grupa celor primiți în clase I. să se formeze din copiii în vârstă de 6 și 7 ani.

Art. 96. pretinde ca la cursul superior al școalelor cu caracter agricol, școlarii din cl. V. să urmeze întreg anul, iar cei din cl. VI—VII. numai în lunile de iarnă.

Părerea noastră este că cu considerare la numărul mic de elevi din cursul superior, să nu fie despărțită cl. V. de celelalte două

(va urma)

Inspector școlar,
I. PUIA

Două mișcări literare : în Bucovina și Ardeal.

Chiar într'un cotidian din Bucovina, „Glasul Bucovinei“ vorbiam odată despre acele ziduri chinezești cari închid centrele noastre culturale — afară doar de București — și fac astfel imposibilă o coordonare, prin reciproce împrumuturi și influențe, a literaturilor atât de disparate, cari se scriu pe teritoriul acestei țări.

Că există-și trebuie ca să existe-anumite diferențieri între scrisul unei provincii și a celeilalte, aceasta o înțelegem. Poate fi o analogie între diferențele cari există între substanța unui scriitor față de un altul. Scrisul este o emanație a unei mentalități, mentalitatea la rândul ei, produsul unui întreg mediu cultural, care datorită atâtor cauze de diferite naturi: istorice, economice, sociale și chiar geografice, are anumite elemente specifice, particulare unei provincii. Nimic curios și de neînțeles, așa dar, în discrepanța ce există între literaturile provinciilor. Mai curios e însă că în afară de o contribuție dela reliefurile țării la București nici una din ținuturile noi ale României întregite n'a procedat la intensificarea legăturilor culturale, atât de necesare astăzi, pentruca, cultura românească să ia un nou sens, spre o unică țintă: abandonarea specificului regional și ridicarea, în dauna acestuia, a specificului național general; general în sensul că el fiind specificul unui neam să fie în acelaș timp exact în aceeaș măsură și specificul tuturor provinciilor. Fapt asupra căruia astăzi păstrăm toată indoiala. Literatura bucovineană sprijinește mult afirmația noastră.

* * *

Un scriitor arborosan, lichidând un conflict cu dl. Crevedia, vorbea odată despre literatura provinciei sale și ca termen de comparație, amintea și despre noi ardelenii: ne contesta o mișcare literară de felul aceleia din Bucovina. O afirmație de natura acesteia este în totdeauna susceptibilă

de discuțiuni. Ceeace însă nu poate intra în cuprinsul contestațiilor, este că, într'o paralelă, calitativ, s'ar ivi numeroase deosebiri. Și explicațiile, după părerea noastră nu pot fi decât acestea: 1. o ruptură între gengrația antebelică ardeleană și cea de după război, (iar generațiile!) care în Bucovina nu există, de unde acea literatură echilibrată, care în schim nu există la noi, și 2.— asupra acestui punct avem un oarecare scepticism — proporțiile geografice mai reduse ale Moldovei de sus, cari nu împiedică ci din contra întăresc un mers absolut paralel al mișcării literare din acel colț de țară. Să nu ne ascundem defectele ci să le mărturisim: activitatea literară din Ardeal e vinovată de o totală lipsă de coherență. La Brașov există un *Brașovul literar* și o *Țară a Bârsei*, dar există numai acolo, într'o izolată independență față de celelalte centre. *Brașovul literar* e citit la Brașov și atât. *Hotarul* este al Aradului și numai al lui. *Flori de crâng* e tipărit la Oradea și vândut tot acolo, *Provincia literară* la Sibiu, toate au existență exclusiv locală. Toate acestea fac ca despre o mișcare literară ardeleană să nu se poată vorbi. Avem una a Sibiului, una a Brașovului și tot așa pentru fiecare oraș, dar nu una a întregului Ardeal. — Singur Clujul face excepție într'o oarecare măsură: *Societatea de mâine* și mai nou chiar *Gând românesc* (*Hyperion* însă nu) sunt singurele publicații cari au reușit să extindă un punct de vedere asupra întregului Ardeal. Avem, din această cauză, o literatură oarecum sporadică, incoherentă.

Afirmația prietenului nostru din Bucovina este într'o oarecare măsură întemeiată, deci. Căci, literatura arborosă se diferențiază, din acest punct de vedere, radical de a noastră. Există acolo un centralism literar, unde orice fenomen artistic se grupează în jurul unei axe de ideologie artistică, pe care noi o cunoaștem sub numele de „cetatea“ *Junimii literare*, cu filia cotidiană, *Glasul Bucovinei*. Dl. profesor universitar Ion I. Nistor a stabilit anume puncte de reper, pe cari se clădește toată literatura tradițională a Bucovinei, modelată după stilul modernist care predomină toată beletristica noastră actuală.

Tot ce se creiază este într'o splendidă concordanță cu aceste puncte inițiale cari prezidează la toată evoluția unui

curent. Totul merge acolo ca într'o imensă uzină americană: o armonie desăvârșită — în gen — care naște și renaște mereu o literatură compactă, orice publicație este răspândită prin toate mijloacele pe întinsul întregului ținut, fără deosebire de reședință redacțională. Revistele dau largi informații despre consorele lor, toate publicațiile, fie periodice fie cele cari alcătuesc volume, sunt amplu și imediat discutate. Tot ce apare este rezultatul unei singure atitudini, încât aș putea spune că, Bucovina este un post de radioemisiune, difuzat prin atâtea reviste care se încrucișează repetat în mâna oricărui cititor: dela Cernăuți, dela Rădăuți sau din orice parte a acelei provincii.

La fel în redacții: *Pana literară*, *Orion*, *Crai nou* sunt deopotrivă de cercetate și recenzate în toate celelalte reviste, de acolo. Se evadează din local, îmbrățișându-se regionalul. (Dorința noastră, în paranteză fie spus, ar fi ca să mai pășim înainte cu încă o treaptă evolutivă: să abandonăm specificul provincial spre a-l îmbrățișa pe cel național integral. Despre aceasta însă într'un alt articol.

Iată cum ne explicăm că tinerii scriitori bucovineni au găsit un mai puternic ecou în București decât ardelenii noștri. Printr'un paralelism și o constată admirabilă au reușit să dea o singură și unisensică literatură, care caracterizează întreaga provincie. Ceeace noi n'am fost în stare să facem.

Și ca apendice la acest articol, să ne permită cititorul câteva fraze în plus.

Se face astăzi o paradă seducătoare pe chestia generației. Căreia? Există azi o *generație* (analizați subsolul cuvântului) românească? Noi o contestăm și am dori mult ca cineva să ne centrazică! Să fim însă mai modești: cu excepția Bucovinei, vorbiți-mi măcar de generația unei provincii! Nu veți putea. Acolo doar este o regrupare de forțe, unite în jurul unui crez exteriorizat printr'o uniformă expresie artistică. Naționalismul tradiționalist, pe melodia unui cântec nou, formează cadre cari închid pe toți scriitorii tineri. Și atâta e destul, ca ei să se îmbrace în acest nume de generație.

Nicolae Ursu.

Spre desăvârșirea idealului național.

O generație întreagă de învățători a participat la războiul mondial și mulți au fost aceia cari au scris cu propriul lor sânge, pe hrisovul etern al pământului, atât drepturile cât și hotarele României întregite.

Generației noastre i-a fost hărăzită măreția faptei de a vedea cu ochii înlăcrimați de bucurie, visul secular al atâtor mucenici și eroi. Generației de astăzi îi e dată fericirea să trăiască în idea sfântă a unirii ținuturilor românești, restabilite în vechile hotare a Daciei traiane.

Să nu uităm, că unirea teritorială este înfăptuirea abia pe jumătate a idealului național; să ne dăm seama, că munca reclamată pentru reclădirea noastră și a țării este mult mai grea decât luptele și jertfele depuse pentru mărirea granițelor ei.

Făță de curente haotice de după război, cari îngreunează și împiedecă unificarea și consolidarea românismului, ca și pentru promovarea cât mai intensă a moralului religios și a culturii masei, toți cărturarii, toți oamenii de bine, de pe întreg cuprinsul țării, sunt datori să se unească, să contribuie cu munca lor, având scopul sublim, ca într'un anumit timp scurt, să se poată degaja maximul de efort.

Reforma agrară și votul obștesc cer imperios ca să fie pregătit poporul, de-o parte spre a ști să-și împlinească cu pricepere datoria sa cetățenească; de altă parte spre a ști să-și muncească pământul prin cultură intensivă și să-și industrializeze cu folos produsele sale.

În ultimele două decenii, problema culturală s'a pus cu destulă tărie, însă nu tot așa și problema educației morale, frâna voinței, însușirea de căpetenie a omului, care ne oprește dela risipa agonisiei muncii noastre.

Improprietărea — în bună parte — a folosit cărciumarilor și industriei străine, datorită lipsei unei vieți morale. Dacă viața morală n'ar fi fost atât de scăzută, s'ar fi agornisit prisosul câștigului, s'ar fi format capitaluri însemnate și n'ar fi trebuit să-i urmeze legii agrare și legea asanării datoriiilor agricol. Dacă moralitatea ar fi fost păstrată cel puțin de majoritatea intelectualilor și conducătorilor politici, nu se răspândeau cu atâta intensitate relele cultivate de politica nefastă post-belică, nu se otrăveau sufletele mulțimii de crezurile cele mai compromițătoare la adresa întregului aparat al statului și nu

se auzea de atâtea imputări de : bacșis, înșelăciune, conruperie și furt al tezaurului și averii țării.

Pentru înlăturarea crizei financiare, pe care o simțim atât de mult, se cere, înainte de toate, înlăturarea crizei morale; se pretinde o educație morală pornită de sus în jos, căci zădarnică va rămâne ori ce încordare a refacerii de jos, dacă cei de sus vor rămâne intransigenți și nu ne vor da mână de ajutor.

Drumul cel mai sănătos pentru dezvoltarea culturală merge paralel cu purificarea morală și nu poate izvorî decât numai din creștinismul nostru strămoșesc. Moralitatea, e cea mai sinceră dovadă de progresul societății. Căci „acolo unde încetez să fiu moral, nu mai am nici o putere“ (Goethe).

(Continuare și sfârșit în Nr. viitor)

I. BUTNARIU.

Obidă . . .

MAMEI.

*Aș vrea să plec spre alte zări, departe,
Să evadez din mine cel de eri,
Să las în urmă gânduri și dureri
Pulverizate 'n mine ca 'ntr'o carte.*

*M'asteaptă 'n ușă, gata, geamantanul
Iar mama stă cu ochii plânși pe pat;
Aud în gară tristul fluerat
Și ceasul cum timid împarte anul.*

*Și nu mă 'ndur să fac un pas spre ușă,
M'aud obida gâlgând în piept;
Aș vrea să sparg tăcerea de cenușă
Dar stau pe loc și nu știu ce aștept.*

*Și 'ntr'un târziu mă uit mirat prin casă,
Văd geamantanul gata așteptând;
Iar mama mă privește — așa duioasă
Că 'nțet, încet mă pomenesc plângând! . . .*

1 Sept. 1933.

C. ȘTEFĂNIU

O pagină de sbucium din trecutul județului Mureș.

În județul nostru la o distanță de 13 km. spre răsărit de Reghin, se află frunțașa comună Gurghiu, (numită pe vremuri Opid, fiindcă avea judecătorie, pretură și totodată era și scaun proto-popesesc gr. cat.) La mijlocul comunei spre est se află dealul pe care a fost zidită măreața cetate de odinioară a Gurghiului. Această cetate a avut un rol foarte important în istoria Transilvaniei.

Locul pe care a fost zidită cetatea este un deal în forma unei con trunchiat, izolat de celelalte dealuri din jur.

Unii susțin, că acest deal ar fi din timpurile vechi în urma unui erupțiuni vulcanice, desfăcându-se din dealul numit al „Viiilor“ care se află de partea dreaptă a râului Gurghiu.

Priveliștea frumoasă ce se deschide ochiului de pe acest deal, precum și poziția lui din punct de vedere strategic, a atras atențiunea stăpânilor de ieri, cari au zidit aici o cetate servind ca fortăreață militară în epoca feudalismului. Că cine a pus temelie acestei cetăți, nu se știe sigur. Probabil să se fi construit chiar în timpul Romanilor, ceace ar dovedi numele comunei învecinate la 2 km. de Gurghiu — Adrian (Hadrianus) cea mai veche comună fondată pe valea Gurghiului. Drumul roman și azi se poate vedea până la poala pădurii numită „Mociar“. Unii susțin că principele Sigismund Zapolya între anii 1490—1510, ar fi ridicat această cetate ca loc de scut contra săcuilor, (săcuii în vechime au fost toți nobili nu plăteau impozit decât la încoronare, ori când i se năștea regelui vreun băiat — în acest caz dădeau tot al 6-lea bou pe care îl înfierau). Atât se știe pozitiv că Gavril Bethlen și Gheorghe Racotzi II. au făcut mari reparații și transformări. În tot cazul nu e mai puțin adevărat că cine a construit-o, a trebuit să fie mare și puternic.

Ruinile cetății se pot vedea și astăzi.

Primul ziditor al acestei cetăți a avut bun gust când a ales acest loc cu o perspectivă atât de frumoasă.

Edificiile din cetate nu s'au construit deodată, ci succesiv, mai fiecare proprietar a adăus câte ceva. Ultima dată și în mod radical s'a restaurat sub principele Ardealului, Gheorghe Racotzi II în anul 1641.

Aceasta se știe dintr'un manuscris rămas dela Nagy Szabó Francisc, care a fost administrator al domeniilor lui Racotzi. Manuscrisul pe care l-a cetit protopop Nicolae Petru din Gurghiu și după care și-a făcut notițe se află în Tg.-Mureș la avocatul Szatmári Mihai.

Acest principe a dat ordin să se dărâme toate zidurile vechi și turnul cu ceas. Prin anul 1641 s'a curățat fântâna din cetate adâncă de 150 m.

În anul 1660 fiind principe al Ardealului Acațiu Bartsai, acesta este atecat de adversarul său vechi Ioan Kemény. Bartsai trimite înaintea lui pe fratele său Gáspár, care în timpul când își petrecea în comuna Urmeniș, a fost surprins de un avantpost al lui Kemény și omorât împreună cu Lazar George consilierul său. După această întâmplare, Bartsai se retrage în cetate și se pregătește contra asediului. Kemény trimite din Reghin pe Dionisiu Bánffi cu intenția să pertracteze în cauză. Bartsai primește propunerea. Astfel delegații ambelor părți se prezintă în locul fixat. Pertractările au durat timp mai îndelungat fără a ajunge la rezultat înăciuitor. Într'acea Bartsai demisionează din domnie. Se dă ordin pentru convocarea adunării generale și jură, că se va supune întru toate hotărârei acestei adunări. În luna Februarie 1661 se ține adunarea în Reghin cu care ocazie Kemény arată o scrisoare prinsă a lui Bartsai, în care acesta cere ajutor dela Turci. Prin Iunie acelaș an se ține o altă adunare de astădată în Gurghiu, cu care ocazie descopere Kemény toate meschinăriile lui Bartsai. Astfel de aici înainte Gurghiul de vine mai mult un loc de arest pentru Bartsai și nu de domnie. Turcii sosesc. Dar spre nenorocirea sa, căci în momentul când aceștia intrau pela poarta de fier, Kemény arestează pe Bartsai împreună cu pe soția sa principesa Maria Bornemisza și îi închide în camere întunecoase. După cea Kemény merse în castelul său din Ieciu. Aici sub pretextul unei vânători înșeală pe Bartsai care, legat cu lanțuri de un car tras de boi, a fost trimis spre cetatea Chiorului (Kövár) însă însoțitorii săi lângă comuna Râpa I au omorât lovindu-l cu drugi de fier în cap. Trupul a stat neîngropat câteva zile. Niște țărani

români din milă au săpat o groapă aruncând în ea rămășițele pă-mânțești ale lui Bartsai. După moartea lui Bartsai a rămas princi-pe Kemény, care nu domni mult fiindcă noblimea s'a desbinat în două tabere.

Romul Catarig.

Moment.

Niciodată gândul nu îmi fu mai spornic,
Viața mai intensă, sângele mai dornic;
Niciodată ținta nu îmi fu mai dragă.
Calea mai deschisă, vrerea mai întregă!

Niciodată pasul nu îmi fu mai harnic,
Inima mai plină, sufletul mai darnic;
Astăzi, iureș caprig, forțele-mi s'adună
Năzuind s'așeze visului cunună . . .

Anii de îndoială se prăvăl în tină,
Inima-mi se 'nalță veselă, senină.
Val de energie s' opintește vrerea;
Cad fără de urmă teama și durerea!

Sănătos, puternic, încordat în luptă
Dărm în juru-mi noaptea, țintă ne 'ntreuptă,
Și mereu lumina își lărgeste zarea
Cuprinzând ființa-mi vesela și tarea.

Vesel, cânt năvalnic innuri de lumină;
Rănila din vremuri dulce mi-s'alină,
Și 'n viața nouă care-o port în mine
Se înalță tihna zodiilor line . . .

Vasile Netea.

Autoritatea învățătorului în școală și înafară de școală.

Dacă atâtor categorii de slujbași ai statului li se cere a fi autoritari acolo unde sunt puși, cu atât mai vârtos se cere această însușire unui învățător care are misiunea de a îndruma, forma și scoate din mâna lui elemente desăvârșite de care are nevoie societatea.

Pentru a corespunde acestei cerințe profesionale, învățătorul trebuie să fie o *conștiință* în cariera sa, un caracter și un orientator.

Impărțindu-și activitatea între catedră (lumea școlară) și cea dedincolo de paravanul preocupărilor pur descalești (populația, masa poporului), persona lui va duce pretutindeni pe lângă cristalul bagajului său intelectual și *disciplina* omului conducător — însușire isvorată din *autoritatea* ce a putut să și-o afirme — spre satisfacerea imparativelor educative.

Nu voi preconiza vre-un sistem nou pentru obținerea autorității învățătorului prin întronarea disciplinei severe în școală. Fiecare utilizăm armele violenței dela caz la caz, fiecare ne transformăm în „părinți ad-hoc“ la începutul anului școlar. Atitudinea noastră în aceste zile comportă atâta bunătate ipocrită, atâta blândețe de animal încât și elevii din clasele superioare se miră de larghețea și răbdarea inimei noastre. E autoritate aceasta? Nu, eu nu cred. E concesiă făcută copilăriei, e devotamentul crezurilor neverificate sugerate din tratatele de pedagogie.

Autoritatea în școală? Dar cine nu poate să și-o afirme? A fi autoritar e condiția care nu-ți cere nici un efort intelectual, sau voluntarism psihic. Ea se impune prin atitudinea fizică a învățătorului, prin corectitudinea și abilitatea reliefată în școală și în societate. Exemplificând aceste condițiuni de misionarism cultural în pătura rurală, avem existența armoniei între învățător, preot, notar și ceilalți conducători ai comunei. Cu un cuvânt, autoritatea învățătorului dincolo de zidurile școlii va fi neștirbită, evitând orice antagonism între el și alți factori de îndrumare ai poporului. For-

țele intelectuale ale învățătorului nu numai că nu trebuiesc camuflate ci mai mult trebuie să și-le impună cu încredere asupra rezultatelor muncii prestate. Prin aceasta el se relevă ca un spirit organizator și distinct. Prin curajul înfăptuirilor pe orice teren omul e distins, a preciat în ochii mulțumii. De aici începe autoritatea!

Mircea Rotaru — Suseni.

Studiu documentar despre viața Culturală a Românilor din Săcuime, dela începutul existenței lor în aceste părți, până în prezent.

(Continuare)

Tot ca dovadă despre acest adevăr istoric, ne servesc și numirile de munți și râuri din acest ținut de păstori români; munții Călimani, Voivodeasa, Stejia, Cibleș, Surduc, Harlogia, Obcina, Bistricioara, Putna, Bistra, Mureș. Olt, Trotuș ș. a.

Munții: Bătrîna, Fâncel, Bucin, Hargita, Făgețel și Măgura, tot numiri străbune de origină romană, celtică (Cărbune-hargita) slavică; Târnavă-dacică. Această dezvoltare istorică, după obiectele de piatră din epoca paleolitică și neolitică, aflate în localități locuite de Români de viță veche — o întărește istoricul Iordanes numit și Iornandes, scriitor gotic în anul 550 d. Hr. care în cartea sa „de rebus Geticus—Goticorum“ cap. XII. pag. 39, unde descrie acest ținut.

Urmând cursul Oltului după ce străbatem strîmtorile dela Tușnad, se deschide șesul Treiscaunelor cu împărțirile aditive scaunul Sepsi-Sângiorgiu, Chezdi și Orbei iar mai târziu și al Micloșvarului. În acest județ, viața culturală a elementului românesc, încă s'a afirmat din timpurile cele mai vechi. Despre aceasta dovedesc deoparte nomenclatura și toponimica.

Spre vest dela muntele despărțitor -- Hargita — Români au înființat czezatul — de Olahfalu — compus din satele românești privilegiate de regii Ungariei pentru diferitele servicii făcute în interesul statului și anume: apărarea hotarelor decătore răsărit ca plăieși grăniceri sub conducătorii lor români: ca „Ursus de Oláhfalu

amintit în diploma regelui Vladislau la an. 1301 (Colecția Hurmuzachi: Familiile robile române P. I. și II. pag. 186—190 de I. Cav. Pușcariu). Acest cnezat, care s'a susținut cu drepturi autonome românești — jus valachicum) — până în secolul al XV încă este un document că Românii din a. este timpuri grele, în în-insușirile lor sufletești nu au fost mai pre jos decât conlocuitorii să-cui.

Părăsind șesul numit al Giurgeului pe întreg ținutul muntos dintre munții Călimani și până la ășirea râului Mureș din strămtările Carpaților, găsim vechi așezări românești ca: Toplița, Deda, Cuesdiu, Huduc, Murăreni, Filea și Idicel. — Locuitorii din aceste comune sunt urmașii Dacilor refugiați dinaintea legionarilor Romani din Legiunea gemina XIII pentru confiniilor Daciei traiane, contra barbarilor de la nord-est cari în tot momentul erau pregătiți să rumpă frontul acesta numit „*limes dacicum*“. Incepând din secolul al 13 lea Ungurii strămtorați în Ardeal, s'au colonizat între Românii băștinași din șesul Mureșului și văile Carpaților răsăriteni și partea vestică a Hargitei, în scaunul Mureșului, cu sediul în apropierea Mureșului, numit în vechime: *Târgul-Săcuilor* — forum Siculorum — iar mai târziu Târgu Mureșului. Acest târg săcuiesc după cum dovedesc toate documentele autentice ce se află în arhivele statului din era maghiară, a județului și municipiului Tg.-Mureș, precum și săpăturile archeologice din satul Crăciunești depe valea Nirajului și în hotarul comunei Cristești din valea *Mureșului*, a fost un castru roman.

Din descrierea istorică a acestei conviețuiri, apăsând balanța acestei vieți istorice și oaspeții Sași, începând din secolul al 13-lea se va documenta, că pe lângă toată presiunea neomenească a legilor statului ungar, începând ca persecuțiunile religioase din toate timpurile contra bisericii și școalei românești, apoi cu aprobatele și Compilatele *verböcziane* — Românii din aceste Scaune, au rămas în locul destinat de Dumnezeu, după o viață furtunoasă în decurs de atâtea veacuri triste.

protopop *Elie Câmpeanu*.

Cărți.

Tinerete--bătrânețe

de Dr. EUGEN NICOARĂ
medic primar, Reghin

Autorul lucrării cu titlu de mai sus reprezintă una dintre cele mai selecte și populare capacități intelectuale ale județului nostru. Chirurg eminent — înzestrat cu o strălucită crudiție profesională — suflet nobil devotat și conștiincios până la jertfă — față de apostolatul altruist al misiunii medicale, numele Dsale, figurează cu vrednicie între reprezentanții autorizați ai științei sale, bucurându-se de-o excepțională autoritate, stimă și recunoștință. Ceeace contribuie însă într'o largă măsură la mărirea prestigiului său strălucit este meritul energice sale acțiuni culturale depuse — ca președinte al despărțământului „Astrei“ Reghin pentru ridicarea și promovarea intereselor culturale a satelor noastre.

Realizarea operelor frumoase menite a creia prin „lumină“ o viață demnă și civilizată sufletului românesc al acestui ținut se datorește pe lângă străduința vredniciei învățătorilor și activității sale desinteresate și zi de zi tot mai însuflețite.

Cartea „Tinerete—bătrânețe“ ca și alte numeroase publicațiuni anterioare urmărește scopul nobil al popularizării Științei medicale încercând a ridica educația higienică a colectivității omenești la nivelul disciplinei raționale impusă de necesitățile, ideale ale vieții.

Scrisă într'un stil accesibil — fără pretenții de sobrietate științifică, aridă și asimilabilă numai unui cerc restrâns, prin expunerea ușoară, plăcută și captivantă alcătuiește o lectură atrăgătoare și instructivă pentru un număr cât mai mare de cititori.

În prefața ce-o însoțește — Dl. Prof. Dr. Iuliu Moldovan — dela Universitatea din Cluj, — își exprimă în cuvinte elogioase admirația sa pentru de această operă de valoare, spunând: este nu numai un deosebit merit (alcătuirea lucrării) dar și o nouă și strălucită dovadă a vocațiunii Dsale de-a jertfi și munci cu tot ce-ți stă în puteri pentru binele și luminarea deaproapelui.

Cartea se împarte în 11 capitole tratând în cuprinsul alor 108 pagini despre: compoziția biologică a glandelor endocrine, rolul și înrâurirea lor asupra vitalității organismului, viața celulară și moștenirea, viața, durata ei, tinerețea, bătrânețea, cauzele îmbătrânirii, păstrarea tinereții, alimente, secte vegetariene și recreația.

Obiectivul principal al lucrării îl formează glandele endocrine. Secrețiunea lor dirijează procesul vitalității organice. Lor li se datorește existența vieții omenești. De funcționarea lor normală se leagă evoluția și activitatea normală a întregului laborator biologic în care pulsează viața. Înraurirea lor se resfrânge asupra tuturor funcțiilor cari constituiesc mecanismul fizic și psihic — al omenirii. Descoperirea recentă a însușirilor lor a produs o nouă și importantă ușurare a progresivității științei medicale.

Manifestările sufletești, aspectele individualității, însușirile fizice viața în desfășurarea ei diferită tinerețea și bătrânețea, sunt condiționate de acțiunea acestor glande. Cunoașterea lor și urmarea procedeiilor cari contribuie la conservarea vigorozității lor, a funcțiunei lor normale, prin delăturarea cauzelor dăunătoare e cea mai categorică datorință a tuturor cari râvnesc la liniștea și fericirea unei viețuiri armonioase și îndelungate. În pragul unei noi mentalități și organizări sociale, când numai însușirea unei vieți raționale poate desfășura energia necesară nouilor condițiuni ale existenței omenești cunoașterea descoperirilor fiziologice și armonizarea acțiunilor vitale în cadrul îndrumărilor lor este prima condițiune a înțelepciunii omenești. Lucrarea Di. Dr. Eugen Nicoară cuprinde pe lângă aportul științific și un îndreptar prețios menit a indica potecile cari conduc la fericirea unei vieți plăcute. Ea este un îndemn cald rupt din adâncul sufletului său nobil, preocupat de viitorul cât mai frumos al societății omenești.

(a. șara)

Considerații despre critică

de NICOLAE S. URSU

(Colecția Iconar—Cernăuți)

A te pronunța asupra criticei, presupune o trăire a faptului în unghiu obiectiv printr'o experiență de largă vedere și calm sufletesc. Micul expozeu asupra criticei făcut de d. Ursu, nu

se supune acestor condițiuni. El rămâne dârz, sincer până la corosiv prin subiectivism, însă necuprinzător. Disprețul d-sale măturisit asupra criticii literare ce se scrie la noi, ne face să întrevădem în d-sa o forță răscolitoare, o vână de aur întrun relief mural. Va preciza gânduri, va ciopli cuvinte, va merge departe. Dea Dumnezeu să nu ne înșelăm.

(n. a.)

— —

Pe marginea reformei învățământului clasic. Școala activă și limbile clasice. — Câteva sugestii și indicații

de prof. N. SULICĂ (Tip. Ardeleana).

După ce a dat la lumina tiparului 13 lucrări de reală valoare dintre care câteva chiar de actualitate și prosepțime pedagogică (Surmenaajul în școala de azi, Nervozitatea la elevi și profesori, Principiile șc. active etc.) d. prof. N. Sulică dăduse la iveală anul trecut studiul „Eminescu și clasicismul“.

Anul acesta cu o vară ploioasă a adus spre sfârșitul ei în vitrinele librăriilor și a chioșcurilor de ziare din localitate un alt studiu: câteva sugestii și indicații cu privire la metodologia și aplicarea principiilor școalei active în predarea limbilor clasice. Observațiile d-sale și propunerile bine susținute, sunt un apreciat aport adus școalei și corpului didactic secundar, pe marginea reformei învățământului clasic.

(n. a.)

— —

Cincisprezecea zile în „Imperiul“ lui Hitler

de G. MILLIAN-MAXIMIN.

ed. „Adevărul“.

Am citit această carte cu o vie curiozitate sperând că voi găsi în ea oglinda Germaniei hitlerizate, prin prisma obiectivității. E o carte de reportaj tendențios. Apariția ei la editura „Adevărul“ e de altfel explicabilă. Urmărind pe d. Millian-Maximin, în cele 15 zile petrecute sub vigilența hitleristă „redeșteptărea naționalismului german“, privești cu ură, îngrijorare și dispreț regimul dictatorial îndronat în patria lui Schiller prin aducerea în fruntea Reichului a vopsitorului, zugravului dela München, Adolf Hitler în ziua de 30 Ianuarie 1933. Dacă e așa situația în Germania sub Hitler

cum ne-o descrie d. Millian-Maximin, atunci e întronată teroarea. Inșă cunoaștem situația dificilă în ajunul venirii lui Hitler la Căncelariat: comunismul distrugător, corupția în viața politică prin dominația elementului evreu, foamea și jiful în sânul maseilor poporului. Exilul, pedeapsa cu moartea? Dar Musolini n'a întrebuințat aceste măsuri pentru a disciplina poporul italian? Cartea Dlui Maximin prin faptul că ne prezintă actualul regim politic din Germania numai în culori negre, ni se pare a fi scrisă în afara de orice criterii de obiectivitate. E o carte scrisă interesant. Hitlerismul n'a realizat nimic bun? Dar întronarea naționalismului, nu e nimic?

— până la 1944-5!

(n. albu)

Colțul copilașilor.

BCU Inainte de culcare. Cluj

Roagă-te lui Dumnezeu
Să-ți spui: „Ingerelul meu“
Te-așteaptă pătuțul tău.

Dă-i măicuții-o sărutare
Apoi du-te la culcare
Și dormi dulce... să crești mare.

Ingerii-ți fie de pază
Și cu ei dulce visează.
„Grija“ mamei te veghează...

LUCREȚIA MANOILĂ RUNCU.

Partea oficială.

Revizoratul școlar al Județului Mureș.

No. 3473—1933

Ordin circular

Către

Toate Dir. șc. prim. și grădiniile de copii de stat din județul Mureș.

Avem onoare a vă comunica în cele ce urmează ordinele de mai jos știre și conformare.

1) On. Minister al Instr. prin ord. No. 182 212—933 a repus din nou în drepturile sale, în postul de Inspector, șeful Serviciului Local de Învățământ din Cluj, pe Dl. Constantin Iencica, pe ziua de 11 Nov. a. c.

2) Intrucât zilnic primim cereri pentru material didactic dela Casa Școalelor, vă facem cunoscut, că deși aceasta se poate obține gratis, Casa Șc. nu-l exp. deoarece speșele de transport de multe ori întrec costul materialului solicitat.

Deci, pentruca să poată procura de școlile lipsite, acestea vor întocmi cereri și ocazional când merge cineva la București, i-se va da cererea împreună cu procură în regulă, rugându-l să se prezinte la C. Șc. din al cărei depozit, îl va putea ridica.

3) Toți învățătorii noi numiți și cei cari n'au carnete de călătorie pe C. F. R. cu reducere de 50%, își vor înainta cereri în regulă însoțite de 1 fotografie semnată de petiționar în față și pe dosul căreia nu se va scrie nimic, împreună cu recipisa (chitanță) dela gară, (Rev. școlar.)

4) Vă facem cunoscut, că pe viitor nu veți înainta Rev școl. listele de amenzi decât într'un singur exemplar însoțit de procesul verbal, iar câte 2 expl. direct

Administrației Financiare, care prin percepții va dispune imediat încasarea lor.

Listele le veți totaliza, deoarece Ad-ția financiară nu le dă curs netotalizate.

5) On. Minist. prin ord. Nt,178.986—933, recomandă pentru studiul și cercetarea în școlile de aplicație și ședințele intime ale Cercurilor Culturale lucrarea „Desenul și modelajul la copii” de Marin Biciulescu, premiată de Academia Română, cu premiul didactic Dr. Păcurariu Bianu.

Se poate procura dela orice librărie sau la administrația revistei „Școala și Familia de mâine” str. N. Bălcescu Nr. 2 București III. (Rev. școlar Nr 3462—933).

6) Minist. Instr. cu ord. Nr. 177.810—933 recomandă atât pentru elevii șc. pr. cât și pentru bibliotecile școlare broșure „România și Dreptatea”. Se poate procura direct dela autor Dș. Maria Oprescu București, str. Tunari Nr. 66.

Tg.-Mureș, 14 Noemvrie 1933.

Revizor școlar :

GHEORGHE ȘUTEU

Nr. 3473—933

Către

Toate școlile prim. conf. minorit. din jud. Mureș

Avem onoare a vă face cunoscut, că toți inv. cari solicită autorizații de funcționare, se vor prezenta mai întâiu la Administrația Financiară pentru viza angajamentelor apoi cererea însoțită cu toate actele timbrate în regulă, ni se va înainta nouă.

Tg.-Mureș, 14 Noemvrie 1933.

Revizor școlar

GHEORGHE ȘUTEU

No. 1315—1933

COMUNICAT

Către toate Comitetele școalelor rurale de stat din jud. Mureș.

On. Minister al Instrucțiunii prin Casa Școalelor ne-a pus la dispoziție o subvenție de Lei 50.000 cu scopul de a ajuta școalele lipsite de fonduri. Această sumă urmează a se împărți școalelor cari au nevoie urgentă de reparațiuni grave: acoperiș stricat, lipsă de geamuri, uși, sobe etc.

Pentru a putea satisface scopul de ajutorare, școalele de stat ne vor înainta până inclusiv 10 Dec. a. c. cereri bine motivate, iscălite legal, însoțite de un proces verbal, arătând necesitățile de reparație până la maximum Lei 2000— căci altfel nu vor fi luate în considerațiune.

Tg.-Mureș, la 23 Noemvrie 1933.

Contabilul Comit. școlar județan
ss. V. RADU

BCU Cluj / Central University Library

Cărți și reviste sosite la redacție:

1. *Din durerile școlii primare și*
2. *Răspuns* anteproiectului de lege pentru ref. învățământului primar de Traian B. Pețanca.
3. Considerații despre critică — de N. Ursu.
4. Mia (roman) — de Aspazia Munte.
  - „Școala noastră“ Nr. 9 — Zalău
  - „Hotarul“ — Arad,
  - „Gândul românesc“ — Cluj,
  - „Omul și Arta — București
  - „Răsai soare“ — Blaj,
  - „Freamățul“ — Craiova
  - „Revista Institutului Social Român“ — Timișoara.
  - „Graiul satelor“ — Galați
  - „Unirea română“ — Timișoara
  - „Libertatea“ — București.

**Revista apare sub conducerea
Comitetului Asociației Invățătorilor Români
din județul Mureș.**

Apare lunar, afară de Iulie și August

Redacția și Administrația: Târgu-Mureș Str. Cogălniceanu No. 3.

ABONAMENTUL ANUAL:

Pentru Invățători lei 60, pentru Comitetele Școlare și alții lei 100.

Schimbul de reviste se va trimite pe adresa Administrației.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Manuscrisele se vor adresa Redacției.

Cele nepublicate nu se vor înapoia.

Autorii, cari doresc să li se anunțe apariția publicațiilor, sunt rugați a trimite câte un exemplar Administrației revistei noastre.

On. abonați sunt rugați a ne comunica adresa exactă, precum și ori ce schimbare a adresei

Abonamentul se plătește înainte.

Poșta redacției.

N. Mateescu — inst. Brăila. Primim cu mare plăcere colabörarea Dvs. Vă rugăm a vă orienta după programul revistei, publicat în Nr. de față.

„*La o răspântie*“ — frumoasă, confluență de virtuozități poetice, stil ales. Un sfat; evitați dialogul fiindcă e cam dificil pentru un începător.

„*Primul pas în noua carieră*“ — E bunice! Vă rugăm încercați și alte subiecte. Nu neglijați ortografia.

Personalitatea învățătorului — aduce argumente puțin cam anemice. N'ați putea să scrieți mai concis? Cece ați scris pe 8 sferturi de coală, putea să cuprindă numai 4—5 sferturi. Trimiteți-ne articole mai scurte.

Invățătorii șomeuri — frumos scris și bine argumentat, însă, n'am vrea să stârnim ura colegilor tineri contra Asociației. Vă rugăm a ne trimite altceva.

Eroul necunoscut — imaginație bogată, expresii frumoase, capacitate intelectuală evidențiată, însă subiectul e dincolo de obiectivitate.

Manuscrisele publicabile vor apare în revistă în ordinea în care au sosit. La publicarea articolelor ne conducem după spațiu.

Administrative.

Domnii colegi dela școlile minoritare sunt rugați a înțelege că revista se trimite pe adresa direcțiunii școlii. Deci suma de Lei 100 se va achita pe numele ei. Pentru dumnealor dacă vreau s'o aboneze costul abonamentului este 60 Lei ca și pentru inv. de stat.